

**การนำมาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้แทนโทษอาญา: ศึกษากรณีการละเมิด
ทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า
ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537¹**

อรรถพงศ์ เกษสุริยงค์²

การค้นคว้าอิสระเรื่อง การนำมาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้แทนโทษอาญา: ศึกษากรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมายและแนวคิด เกี่ยวกับการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้แทนการลงโทษทางอาญา กรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า ศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์ และการนำมาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญาของต่างประเทศกับประเทศไทย ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้แทนการลงโทษทางอาญา กรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้ มีความมุ่งหมายทางการค้า ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้แทนการลงโทษทางอาญากรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนานาประเทศ

ในอดีตหากรัฐมีความประสงค์จะห้ามมิให้ประชาชนทำการในเรื่องใด ๆ ก็จะบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา เนื่องจากนักกฎหมายในสมัยก่อนยังไม่ค่อยถนัดกฎหมายมหาชน เวลาต้องการออกกฎหมายเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามก็จะตราเป็นกฎหมายอาญา และกำหนดโทษอาญา เช่น โทษปรับจำคุก เนื่องจากสภาพบังคับของกฎหมายอาญามีประสิทธิภาพที่ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัว เมื่อมีการตรากฎหมายอาญาออกมาบังคับใช้เป็นจำนวนมาก ทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็น ส่งผลทำให้ประเทศไทยประสบกับปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over-Criminalization) เนื่องจากมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลมากเกินไป เกิดปัญหาคดีล้นโรงชั้นศาล นักโทษล้นเรือนจำ บางคนมีประวัติอาชญากรติดตัวโดยไม่จำเป็นทั้งที่เรื่องที่กระทำความผิดเป็นเพียงเรื่องเพียงเล็กน้อย ไม่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม ส่งผลกระทบต่อน้ำที่การทำงาน และการใช้ชีวิต ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ต้องหาที่กระทำ

¹บทความนี้ เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การนำมาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้แทนโทษอาญา: ศึกษากรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนพร จิตต์รุ่งเกียรติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิลา ภักดิ์คง

²นักศึกษابริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสงขลา)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความผิดอาญามากเป็นอันดับ 6 ของโลก³ ด้วยเหตุนี้ จึงมีแนวคิดลดจำนวนกฎหมายอาญาที่ไม่มีความจำเป็นลง โดยเปลี่ยนให้นำโทษอื่นมาบังคับใช้แทน เมื่อมีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ขึ้นบังคับใช้ มาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญฯ จึงกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการ ดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชน นอกจากนี้ยังบัญญัติว่า พึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้น⁴

เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา จึงได้ออกคำแนะนำเรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย รวมถึงยกตัวอย่างของการกระทำที่ ไม่ควรกำหนดเป็นโทษอาญาโดย คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายประการหนึ่งคือ การยกเลิก โทษทางอาญาของการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายเศรษฐกิจที่ไม่มีผลกระทบรุนแรง เช่น การละเมิดทรัพย์สิน ทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า โดยมีคำแนะนำว่าให้นำมาตรการบังคับทางแพ่งมาบังคับใช้แทน⁵

ขณะเดียวกันในปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ที่ทำให้ผู้คนสามารถ แสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว การกระทำความผิดก่อให้เกิด การละเมิดลิขสิทธิ์อย่างแพร่หลาย เช่น การนำภาพ ข้อความของบุคคลอื่นมาใช้หรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับ อนุญาต รวมถึงมิได้กล่าวอ้างถึงเจ้าของภาพหรือข้อความ ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดคิดว่า ผู้ทำการเผยแพร่ เป็นเจ้าของภาพหรือข้อความดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีบุคคลที่นำภาพยนตร์มาเผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้รับชม ได้ฟรีโดยไม่เสียค่าบริการ หรือการส่งต่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ ฟรี การกระทำความผิดดังกล่าวนี้ ล้วนแต่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานของบุคคลอื่นทั้งสิ้น และการกระทำ ดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ถึงแม้ผู้กระทำมิได้กระทำโดยมี ความมุ่งหมายเพื่อการค้า แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ รวมถึงการกระทำความผิดหาก ไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย ก็จะทำให้การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นไปอย่างแพร่หลาย อันเป็นการลดทอนการใช้ ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์

การกระทำความผิดโดยมิได้มุ่งหมายเพื่อการค้าข้างต้น ถึงแม้กฎหมายจะกำหนดโทษเป็นการปรับ สถานเดียว แต่เนื่องจากการปรับดังกล่าวเป็นการปรับในทางอาญา ดังนั้น จึงต้องนำกระบวนการพิจารณา ความอาญามาใช้ ซึ่งต้องพิสูจน์ให้เห็นจนสิ้นข้อสงสัยตามสมควรจึงจะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ มีความไม่ชัดเจนในข้อความกฎหมายว่าจะเป็นความผิด

³หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ไทยกฎหมายอาญาเพื่อ สร้างผู้ต้องหาดอันดับ 6 ของโลก [Online], available URL: <https://www.thairath.co.th/news/local/1070767>, 2564 (กุมภาพันธ์, 25).

⁴รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 77.

⁵สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญา ในกฎหมาย,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 132 ก. หน้า 18.

หรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กำหนดข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ประการหนึ่งว่า การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร เช่น การใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

กฎหมายดังกล่าว เห็นได้ว่า หากมีการใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือครอบครัวหรือญาติสนิทมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่เมื่อทำการศึกษาคำพิพากษาฎีกาพบว่า ถึงแม้มีการใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ของบุคคลทั่วไป แต่หากมิได้เป็นการกระทำเพื่อหากำไร ก็ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เช่นเดียวกัน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8220/2553 มีความเห็นว่า การเปิดเพลงในร้านอาหารที่ไม่ได้มีการเรียกเก็บค่าบริการในการเปิดเพลง หรือเรียกเก็บเพื่อรวมกับค่าอาหารหรือเครื่องดื่ม ไม่ถือเป็นการหากำไรโดยตรง ดังนั้น จึงไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้เห็นได้ว่า ถึงแม้จะมีการกำหนดอัตราโทษปรับทางอาญาสำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์บุคคลอื่นโดยไม่เป็นการค้าหากำไรเอาไว้ในมาตรา 69 แต่ในทางข้อเท็จจริง กฎหมายดังกล่าวอาจไม่มีสภาพบังคับ โดยเฉพาะการพิสูจน์ว่า การกระทำในลักษณะใดจึงจะถือว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ด้วยเหตุนี้ส่งผลทำให้การละเมิดลิขสิทธิ์บุคคลอื่นโดยมิได้มีความมุ่งหมายทางการค้าเป็นไปได้ไปอย่างแพร่หลาย

เมื่อทำการศึกษานโยบายเกี่ยวกับการนำมาตราการลงโทษทางแพ่งมาใช้แทนมาตรการลงโทษทางอาญาในบางฐานความผิดแล้วพบว่า เป็นกระบวนการทางเลือกในการบังคับใช้กฎหมายรูปแบบใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเหมือนกับมาตรการทางอาญา แต่มีข้อดีหลายประการ เช่น ทำให้คดีมีความรวดเร็วและลงโทษผู้กระทำความผิดได้มากกว่ามาตรการทางอาญา นอกจากนี้ ยังมุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องนำโทษอาญาอื่นๆ เช่น โทษจำคุก ซึ่งส่งผลกระทบ กระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด⁶ ที่สำคัญคือ กระบวนการพิสูจน์ความผิดไม่ต้องพิสูจน์จนสิ้นข้อสงสัย ดังเช่น กระบวนการทางอาญา เพียงชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานแล้วเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าวจริงก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้แล้ว ดังนั้น การนำมาตราการลงโทษทางแพ่งมาใช้ก็เชื่อว่าจะสามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้มีประสิทธิภาพมากกว่า

ในปัจจุบัน ได้นำมาใช้มาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้ในกฎหมายไทยอย่างน้อย 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559⁷ และ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 โดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาด

⁶ปริญ เหล่าอรุณปรีชา, “มาตรการลงโทษทางแพ่งและมาตรการทางอาญาต่อกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562), หน้า 15.

⁷เรื่องเดียวกัน,

หลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้คดีอาญาบางฐานความผิดสามารถนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้แทนโทษทางอาญาได้⁸ โดยกำหนดให้สำนักงานฯ ก.ต.เป็นผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ภายใต้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง (ก.ม.พ.) หลักการดังกล่าวส่งผลทำให้นำวิธีการการพิสูจน์ความผิดในทางแพ่งมาใช้ซึ่งเป็นเพียงการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานโดย ไม่ต้องถึงขนาดพิสูจน์จนสิ้นสงสัยดังเช่นมาตรการทางอาญา ดังนั้นจึงสามารถนำมาตรการดังกล่าวมาลงโทษผู้กระทำความผิดได้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นการลงโทษไปที่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้หากผู้กระทำความผิดยินยอมถูกบังคับตามมาตรการลงโทษทางแพ่ง คดีก็จะจบลงอย่างรวดเร็ว และคดีอาญาเป็นอันเลิกกันไม่ต้องฟ้องคดีอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอีก

จากหลักการดังกล่าว จึงมีข้อพิจารณาถึงการนำมาตรการทางแพ่งดังกล่าวมาใช้ในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ในลักษณะที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้าเป็นไปอย่างแพร่หลาย ที่สำคัญเมื่อมีการนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาบังคับใช้แทน ก็จะเป็นการลดปริมาณคดีอาญาที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลลง ลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ อย่างไรก็ตาม การนำมาตรการทางแพ่งดังกล่าวมาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีปัญหาบางประการ ผู้ศึกษาจึงนำมาศึกษาวิเคราะห์ได้ข้อสรุปต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตรการทางแพ่งที่นำมาใช้ในการละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ หากมีการกระทำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ การกระทำความผิดดังกล่าวย่อมเป็นความผิด ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีความมุ่งหมายเป็นการกระทำเพื่อการค้าหรือไม่ก็ตาม และหากเป็นการกระทำเพื่อการค้าต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้าจะมีโทษปรับสถานเดียวก็ตาม แต่เนื่องจากโทษปรับดังกล่าวถือเป็นโทษปรับทางอาญาก็ต้องตั้งอยู่บนหลักในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการรับฟังพยานหลักฐานที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามหลักความชอบด้วยกฎหมายในคดีอาญา ทำให้การพิสูจน์ความผิดเป็นไปได้ยาก ถึงแม้จะกำหนดอัตราโทษปรับขั้นสูงไว้ถึงสองแสนบาทก็อาจไม่เพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำความผิดได้ นอกจากนี้ ลักษณะของการกระทำบางประการก็ไม่เป็น

⁸สำนักพิมพ์มติชนออนไลน์, อัยการชนกฤต แสง พ.ร.ก. ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล บังคับใช้ 14 พ.ค.,

[Online], available URL: https://www.matichon.co.th/local/crime/news_957689,2564 (มีนาคม, 22).

ที่ชัดเจนว่า เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า หรือเป็นข้อยกเว้นไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

จากปัญหาข้างต้น จึงมีข้อพิจารณาของการนำมามาตรการทางแพ่งมาใช้แทนโทษทางอาญาในความผิดสถานใดบ้าง

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีการกำหนดให้สามารถนำมามาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้กับกรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เฉพาะกรณีที่มิได้มีความมุ่งหมายทางการค้าได้ ทั้งนี้ นอกจากมีการกำหนดให้นำการปรับมาใช้แล้ว อาจมีการกำหนดมาตรการทางแพ่งอื่นด้วย เช่น การกำหนดให้ชดใช้เงินเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับ เป็นต้น ก็จะทำให้มีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ที่มิได้มีความมุ่งหมายทางการค้าเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และยังทำให้ลดปริมาณคดีอาญาที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลลงได้อีกด้วย

2. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจใช้มาตรการลงโทษทางแพ่ง

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2525 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจใช้มาตรการลงโทษทางแพ่ง จึงมีข้อพิจารณาว่าหากนำมามาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ที่มิได้มีความมุ่งหมายทางการค้า สมควรกำหนดให้บุคคลใดเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการใช้มาตรการลงโทษทางแพ่ง

ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรกำหนดให้อธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว เพราะการดำเนินการกับผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าจะเป็นการปรับตามมาตรการทางแพ่ง หรือปรับทางอาญาตามมาตรการทางอาญาล้วนมีความคล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากมีการกำหนดให้อธิบดีเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเปรียบเทียบปรับไม่ว่าการปรับนั้นจะเป็นการปรับตามมาตรการทางแพ่งหรือมาตรการทางอาญา บทบาทหน้าที่ของอธิบดีก็มิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแต่ประการใด

3. ปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการผู้มีอำนาจพิจารณาให้นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้

การนำมามาตรการทางแพ่งมาใช้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง ทำหน้าที่ในการพิจารณาว่า เมื่อมีบุคคลกระทำความผิดอันอาจดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งได้ สมควรนำมามาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้แทนมาตรการลงโทษทางอาญาหรือไม่ และมาตรการลงโทษทางแพ่งนั้นควรดำเนินการตามมาตรการใด จึงมีข้อพิจารณาว่า หากมีการนำหลักเกณฑ์มาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หน่วยงานใดสมควรทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกับคณะกรรมการพิจารณามาตรการทางแพ่งดังกล่าวข้างต้น

เมื่อทำการศึกษาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พบว่า โครงสร้างของคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.

2535 นั้น แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของการกระทำความผิด ซึ่งต้องการผู้เชี่ยวชาญจากหลายหน่วยงาน มาร่วมกันพิจารณาว่าสมควรนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาบังคับใช้หรือไม่

ขณะที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ถึงแม้จะมีลักษณะหาพยาน หลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ยาก แต่รูปแบบของการกระทำความผิดก็มีความซับซ้อนน้อยกว่า เห็นได้จากอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กำหนดอัตราโทษการกระทำในลักษณะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่ได้มุ่งหมายทางการค้า ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาลงโทษทางแพ่งขึ้นมาทำหน้าที่พิจารณาลั่นกรองเรื่องอีก ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดให้การกระทำความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่มีความมุ่งหมายทางการค้าสมควรกำหนดให้นำมาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้ในทุกกรณี เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และหลีกเลี่ยงการกลับไปใช้มาตรการลงโทษทางอาญาโดยไม่จำเป็น

4. ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับมาตรการทางแพ่งกรณีไม่ยินยอมปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่ง

หากมีการนำมาตรการทางแพ่งมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยกำหนดให้อธิบดีเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอัตราโทษปรับและเป็นผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ทำให้มีข้อพิจารณาว่า หากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่ยินยอมชำระค่าปรับหรือชำระไม่ครบถ้วน จะมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางแพ่งต่อไปอย่างไร

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดให้อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายสามารถร้องขอต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้ศาลบังคับให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินตามบันทึกความยินยอม หรือกรณีไม่ยินยอมชำระก็สามารถฟ้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อขอให้ศาลพิจารณากำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งให้จำเลยปฏิบัติ ทั้งนี้ศาลสามารถกำหนดดอกเบี้ยบนค่าปรับทางแพ่งได้ตั้งแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระแล้วเสร็จ ทั้งนี้ การฟ้องผู้ถูกกล่าวหาเป็นคดีแพ่งย่อมมีความรวดเร็วกว่าการฟ้องเป็นคดีอาญา เนื่องจากหลักการของการดำเนินคดีทางแพ่งและทางอาญาที่มีความแตกต่างกันดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมาข้างต้น

การศึกษาเกี่ยวกับการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้แทนการลงโทษทางอาญา ศึกษากรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ตามที่ศึกษามา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมมาตรา 76/1 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

มาตรา 76/1 “ความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง มาตรา 70 วรรคหนึ่ง และมาตรา 70/1 วรรคหนึ่ง เป็นการกระทำความผิดที่สามารถดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดนั้นได้

การนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับและพยานหลักฐานที่อาจนำมาใช้พิสูจน์ความผิด

ทั้งนี้ เพื่อให้การละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายเพื่อการค้าให้นำมาตรการทางแพ่งมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญาได้

2. ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติม มาตรา 77/1 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

มาตรา 77/1 “ในกรณีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง มาตรา 70 วรรคหนึ่ง และมาตรา 70/1 วรรคหนึ่ง ต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้กรมทรัพย์สินทางปัญญารับภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

ความผิดตามมาตรา 76/1 ให้อธิบดีมีอำนาจในดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัตินี้”

ทั้งนี้เพื่อให้อธิบดีเป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจในการเปรียบเทียบในการนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้

3. ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติม มาตรา 77/2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

มาตรา 77/2 ให้อธิบดีมีอำนาจในการนำมาตรการทางแพ่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ไปใช้กับผู้กระทำความผิด

มาตรการลงโทษทางแพ่ง หมายถึง

(1) ค่าปรับทางแพ่งตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง มาตรา 70 วรรคหนึ่ง และมาตรา 70/1 วรรคหนึ่ง

(2) ชดใช้เงินจำนวนที่เท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง มาตรา 70 วรรคหนึ่งและมาตรา 70/1 วรรคหนึ่ง

(3) ชดใช้ค่าใช้จ่ายของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้กระทำไปเนื่องจากการตรวจสอบการกระทำความผิดนั้นคืนให้แก่กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทั้งนี้เพื่อให้อธิบดีมีอำนาจในการกำหนดมาตรการทางแพ่งที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิด

4. ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมมาตรา 77/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

เมื่ออธิบดีพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง เห็นควรนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด และได้กำหนดวิธีการในการบังคับตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามควรแก่กรณีแล้ว และผู้กระทำความผิดยินยอมที่จะปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามที่กำหนด ให้อธิบดีจัดทำบันทึกการยินยอมและเมื่อผู้นั้นได้ชำระเงินครบถ้วนแล้ว ให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินตามบันทึกการยินยอมหรือชำระไม่ครบถ้วน ให้อธิบดียื่นคำร้องต่อศาลเพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามที่ยินยอมไว้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ผิดนัด

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อของประเทศไทย โดยการนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาบังคับใช้แทนมาตรการลงโทษทางอาญาในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จิตติ ดิงศภักดิ์. **กฎหมายอาญา ภาค 1**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- ชุตินา ลีลาจินดามัย. “การป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรณีการลงโทษทางแพ่งต่อผู้กระทำความผิด.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- รัชชัย สุกผลศิริ. **คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์**. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- รัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง. “การดำเนินคดีซ้ำ: ศึกษาผลคำพิพากษาศาลต่างประเทศต่อการฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- ธานี วรรณกัณฑ์. “การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก.” รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2555.
- _____. **หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.
- ปฐมน์ เหล่าอรชรปรีชา. “มาตรการลงโทษทางแพ่งและมาตรการทางอาญาต่อกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562.
- วีระพงษ์ บุญโยภาส. **แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยานในคดีอาญาในระหว่างที่พยานอยู่ในการคุ้มครองความปลอดภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. **คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.